

Broedvogels van Maasvlakte in periode 1970-1981

Remco Beljersbergen

De geschiedenis van het Industriegebied de Maasvlakte gaat zo'n twintig jaar terug. In die tijd lag ten zuiden van Hoek van Holland, tussen de Nieuwe Waterweg en de Brielse Maas op de kop van het eiland Rozenburg het natuurreservaat 'De Beer'. Het gebied maakte deze eeuw door het graven van de Waterweg een rijke ontwikkeling door en breidde zich in de richting van de Maasmond sterk uit. Het Groene Strand van 'De Beer' was beroemd om zijn vogelkolonies. Talloze verhalen zijn aan de vogelrijkdom van 'De Beer' gewijd en er is zelfs een boek over dit vogeleiland geschreven (Tinbergen e.a. 1930). In de periode 1957-1963 is het gebied opgeofferd aan de industriegroei van de stad Rotterdam. Er werd bovendien een gedeelte van de Maasdelta en het voormalige Brielse Gat opgespoten.

In feite begon de aftakeling van 'De Beer' al in de oorlogsjaren. De Duitsers damden een stuk af en bouwden tal van verdedigingswerken. In 1950 werd de 'eerste Deltadam' voltooid, de dam door de Brielse Maas, waardoor de zuidkant van 'De Beer' van karakter veranderde. Met de opkomst van de industrie langs de Nieuwe Waterweg in de jaren vijftig veranderde het landschap totaal.

'De Beer' verdween onder het zand. Voor de vogels was er geen rust meer om te broeden en de meeste vogelaars keerden bij het zien van deze trieste afgang 'De Beer' de rug toe. (zie o.a. 'Het Vogelaar' 1964 nr. 1).

In de jaren zeventig heb ik de Maasvlakte op

broedvogels geïnventariseerd. Het blijkt dat een aantal nog niet uitgegeven terreinen belangrijk zijn als broedgebied voor soorten als: Vissief, Strandplevier, Kleine Plevier, Bontbekplevier, Kluut en Scholekster. Met name op deze gebiedjes heb ik mijn aandacht geconcentreerd.

Het geïnventariseerde gebied

Het gebied dat ik de afgelopen elf jaar heb geïnventariseerd, heb ik verdeeld in terrein A, B en C (figuur 1). Om wat meer over de gebieden te weten te komen licht ik ze even toe. Terrein A is in een gebied met gedempt getij. Dit houdt in dat er wel sprake is van eb en

De Zwartkopmeeuw is er een zeldzame gast. Dit mannetje werd gefotografeerd te Hellegatsplein, Goeree-Overflakkee, 6 juni 1981.

Foto: Henk Harmsen.

Terrein A	1970	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81
Kluut	8	30	15	8	8	12	20	23	25	25	40	31
Visdief	—	—	—	—	—	—	—	—	6	12	70	12
Grote Stern	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Bontbekplevier	5	5	8	6	+	+	+	4	4	4	4	5
Strandplevier	20	22	12	12	+	+	+	20	32	25	27	20
Kleine Plevier	—	5	3	1	+	+	+	—	1	—	2	1
Scholekster	15	12	7	4	6	+	+	12	15	15	14	8
Kievit	+	30	25	12	15	+	+	15	22	19	25	15
Stormmeeuw	—	—	—	1	—	+	+	14	16	16	20	40
Zilvermeeuw	—	—	—	—	90	+	+	120	175	190	240	30
Kl. Mantelmeeuw	+	+	+	+	+	+	+	30	25	20	20	—

Terrein B	1970	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81
Kluut	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Visdief	—	—	3	—	—	1	—	70	60	6	—	—
Grote Stern	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bontbekplevier	—	—	—	1	—	1	2	2	—	—	—	—
Strandplevier	15	10	+	+	+	9	18	12	+	+	6	7
Kleine Plevier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scholekster	+	19	25	+	+	30	23	+	19	30	27	12
Kievit	45	30	40	+	+	35	+	49	56	+	45	36
Stormmeeuw	15	+	35	40	66	+	75	+	80	50	85	40
Zilvermeeuw	450	600	1050	800	1200	1160	+	+	950	1200	1180	1200
Kl. Mantelmeeuw	40	110	90	60	30	44	+	+	100	110	60	250

+ = wel broedvogel, aantal onbekend
 — = geen broedvogel

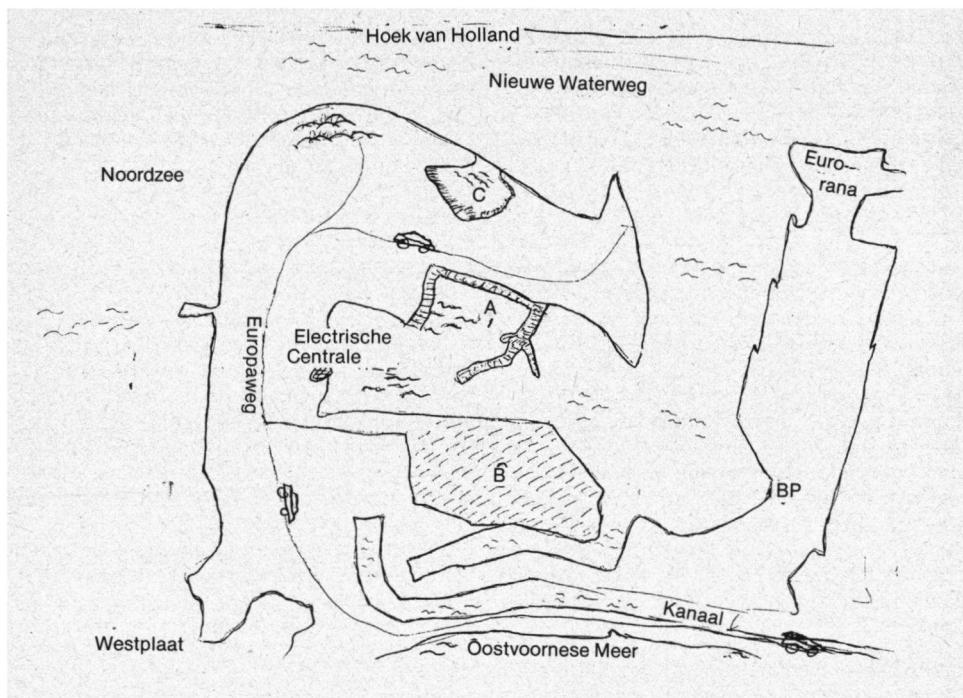
Terrein C	1970	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81
Kluut	+	+	+	30	30	25	30	+	+	7	5	20
Visdief	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grote Stern	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bontbekplevier	+	3	2	+	+	2	4	4	+	1	2	2
Strandplevier	+	25	30	35	20	+	+	20	22	20	+	15
Kleine Plevier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Scholekster	30	35	20	11	16	+	+	24	+	27	16	5
Kievit	15	12	+	+	11	12	9	9	+	10	10	—
Stormmeeuw	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—
Zilvermeeuw	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kl. Mantelmeeuw	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

+ = wel broedvogel, aantal onbekend
 — = geen broedvogel

Copulerende Kleine Plevieren, Westzijlderveld-Westzaan, mei 1976.

Foto: Joop Brinkkemper & Oene Moedt.

vloed, maar in veel mindere mate dan voorheen. Het verschil tussen eb en vloed is maar 20 cm. Het terrein is begroeid met planten van slikken en schorren. Er ontstaan plaatselijk duintjes die het geheel nog natuurlijker maken. Het gedempte getij ontstaat door een verbinding met de Nieuwe Waterweg via de Petroleumhaven. Verder bestaat het terrein uit open strandjes met schelpenrichels. De volgende zoutplanten groeien er: Schorrekruid, Zeekraal, Zeeraket en Biestarwegras samen met Gerande Schijnspurrie.

Verder naar binnen gaat deze vegetatie over in grassoorten die zijn ingezaaid (zie boven). Over terrein B kunnen wij heel kort zijn. Dit terrein bestaat uit een ingezaaid gedeelte met daar tussen enkele open schelpen stukjes. Het grasmengsel wat hiervoor gebruikt werd, bestaat uit: Rogge, Rood Zwenkgras, Engels Raaigras en Veldbeemgras.

Terrein C langs de Nieuwe Waterweg is nog in ontwikkeling. Het terrein lijkt wel wat op A alleen is het getijverschil hier veel groter. Dit komt omdat het gebied in open verbinding staat met de Noordzee. Het plantendek is meer open. Het laagste deel is kaal slik met aangrenzend een zandstrand. Daar vindt men een lichte begroeiing van Zeeraket en Biestarwegras. Hogerop gaat het terrein over in de inzaaiing (zie B).

Door zijn gunstige ligging aan de monding van de Nieuwe Waterweg is het met name

voor sterns een goede foerageer- en rustplaats. In de maanden juli en augustus worden er op een willekeurige dag tussen de 1500 en 2000 Grote Sterns geteld en $\pm$ 1000 Visdieven. Deze rusten hier met hun jongen en bereiden zich voor op de trek. Het is dan ook van groot belang deze gebieden zo veel mogelijk met rust te laten. Helaas is dit niet altijd het geval. Op mooie zomerse dagen kan de recreatie hier veel schade aanbrengen. De vrij brede stranden geven aanleiding tot strandrecreatie.

Broedvogels

Wanneer wij de broedvogels van de terreinen A, B en C onderling vergelijken, blijkt dat er een overloop is tussen bepaalde soorten. Zo kunnen we uit de tabellen nagaan dat de Kluut de laatste jaren vertrekt van terrein C naar terrein A. De schuldigen zijn de recreanten, omdat terrein A met zijn strand en rustig zeewater erg in trek is bij de recreanten. Wat biotoop betreft blijft het gebied hetzelfde. Naast schorren en lage duintjes zijn er genoeg slikken en kwelders om te foerageren.

De Visdief zit elk jaar op een andere plaats. In 1977 zat er in het gebied dat ingezaaid was met het onder andere Engelse Raaigras een kolonie van 70 paar. De zelfde kolonie of althans dit zelfde aantal vindt men in 1980 op terrein A, echter ook in de inzaaiing. Dit is naar mijn mening voornamelijk het gevolg van het toenemend aantal Zilvermeeuwen.

Van 1980 op 1981 verhuisden de Visdieven van de Inzaaiing naar een schelpenbank, binnen terrein A. Het drukke werkverkeer door de weeks kan hiervan de oorzaak zijn.

De verstoring is er vermoedelijk ook de oorzaak van dat de kolonie niet verdergroeit.

De Bontbekplevier is voornamelijk te vinden op het schor van zowel terrein A als C.

De Kleine Plevier is een soort die elk jaar aanwezig is, maar verschillend in aantal. Verstoring treedt op door loslopende honden in dit terrein. Dit is ook het geval bij de Strandplevier. De Strandplevier is een vogel van dynamische en nieuwe terreinen.

Je vindt ze zowel op schorren als in de inzaaiingen. De Kievit en de Scholekster zijn over de hele Maasvlakte verspreid te vinden. Alleen broedt de Kievit vroeger in het voorjaar wanneer de terreinen nog wat vochtiger zijn. Wanneer de Scholekster zijn jongen verzorgt is de Kievit al klaar. De Kieviten verzamelen zich dan in troepjes en houden zich dan voornamelijk op rond de stukjes slik of op de schorren.

■ Remco Beljersbergen, Chopinstraat 37, 2551 ST 's-Gravenhage.

Zwarte Ooievaar in Nederland

In het 'Natuurhistorisch Maandblad' 70 (4) : 76-77 schrijft W.G. Vergoossen over het voorkomen van de Zwarte Ooievaar in Nederland in 1979 en 1980. Dit in aansluiting op een artikel over deze soort van de zelfde schrijver in het zelfde maandblad, jaargang 69 (8) : 152-157. Uit 1979 werden 29 waarnemingen en uit 1980 werden 12 waarnemingen bekend, met respectievelijk 10-16 exemplaren en 11-14 exemplaren. De meeste waarnemingen werden in de maand augustus gedaan. Tot 1979 werden er 6 juli-waarnemingen bekend. Hieraan kunnen nu vier waarnemingen toegevoegd worden, waaronder een waarneming in 1980 op 23 juli van 6 volwassen ex. over Maastricht.

Eend rondvliegend met ei in snavel

Het is een vreemd gezicht als een Wilde Eend met een ei in de snavel overvliegt.

Dit overkwam mij op 13 mei 1976 toen dit geval zich voordeed in de Staatsduinen van de boswachterij Schoorl. Staand op een duintop bij de bewakershut van het natuurreservaat vloog een wijfjes Wilde Eend over. In de snavel hield de eend een geelwit ei vast, dat er in de lengte uitstak, zo te zien een eendei. Na enkele honderden meters zo te hebben gevlogen steeg er uit het bos een mannetje op. Dit dier ging achter het wijfje aan, waarna het ei werd losgelaten en met grote snelheid omlaag viel tussen de bomen.

■ D.A. Jonkers, Juffersland 16, 3956 TT Leersum.

De drie grote meeuwensoorten, waarvan de Zilvermeeuw de meest algemene is, met in totaal zo'n 1230 paar over de drie terreinen. De Kleine Mantelmeeuw is de laatste jaren pas toegenomen. Waren er in 1970 op terrein B nog maar 40, nu zijn het er al ruim 250 paar. Tevens wordt het nestelgebied steeds groter. De Stormmeeuw is een van de meest verspreide soorten op de Maasvlakte. Gelukkig blijven de aantallen vrij laag, zodat deze geen bedreiging vormt voor andere broedvogels. Dit geldt echter wel voor de Zilvermeeuw.

De Maasvlakte is ook voor trekvogels belangrijk. Dit betreft zowel sterns als steltlopers. Ze gebruiken het gebied zowel als rust- als foerageergebied. Zeldzame gasten als Morinelplevier en Zwartkopmeeuw komen hier ook voor. Verder zitten er in de winter grote concentraties Futen en Middelste Zaagbekken op het open water.

Gelukkig kunnen wij dus toch nog wat over het vogelleven van dit industrieterrein schrijven, een gebied dat door de vogelaars jaren geleden werd afgeschreven.

Nieuwsbrief Nederlands Stookkolieslachtoffer-Onderzoek

Het Nederlands Stookkolieslachtoffer-Onderzoek geeft een Nieuwsbrief en een Jaarverslag uit. Wij schreven hierover reeds eerder. Thans is de Nieuwsbrief NSO in een keurig formaat uitgegeven (3e jaargang, no. 1 - augustus/september 1981) in 12 bladzijden. Dit nummer bevat een artikel 'Shetlands en olie-winning' uit ACOPS Annual Report 1980 : 9, verzoek om medewerking bij onderzoek naar slagpenrui van zeeëenden en andere vogels op zee en een artikel van M. Janssen 'De Jan van Gent van 1969 t/m augustus 1981'.

Tot nu toe ontvingen alle tellers de Nieuwsbrief gratis, evenals een aantal belangstellenden. Voortaan zullen de Nieuwsbrief en het Jaarverslag slechts automatisch worden verzonden aan zogenaamde 'vaste tellers' (grens ± 10 km telling per jaar). Voor hen is het abonnement gratis. Belangstellenden kunnen zich verzekeren van de ontvangst door overmaking van minimaal f 15,— per jaar op postrekening 13500, Gemeentegiro Amsterdam, ten gunste van rekeningnummer 4 607 387 t.n.v. C.J. Camphuysen, postbus 53 153, 1007 RD Amsterdam, onder vermelding van 'abonnement NSO publicaties 3e jaargang'. De inhoud van de Nieuwsbrieven zal veelzijdiger worden. Het jaarverslag 1981 zal worden uitgebracht als Nieuwsbrief no. 10 en is medio januari 1982 te verwachten. Redactie en vormgeving: G. Jonker en C.J. Camphuysen. Verschijnt 4 tot 5 maal per jaar.